

فناوری‌های نو و به روز رسانی نفت

آزمونی برای نفت ایران

انفجار در خلیج مکزیک، تهدیدی را که متوجه صنعت نفت و گاز فرسوده ما است به ما گوشزد می‌کند و نقش فناوری را در صنعت نفت متذکر می‌شود.

حادثه نشست نفت از سکوی نفتی متعلق به شرکت بریتیش پترولیوم (بی‌پی) در ماه آوریل سال جاری، تبعات گسترده‌ای را برای این غول بزرگ بازار نفت و مجموعه صنعت نفت بین‌المللی به دنبال داشت. با این حال، مقایسه پیامدهای این اتفاق با مجموع ویژگی‌ها و شرایط فعالیت در صنعت نفت بیانگر نکات قابل ملاحظه‌ای در این بخش است.

صنعت نفت اساساً صنعتی سرمایه‌بر و تکنولوژی‌بر محسوب می‌شود. تقریباً در تمامی بخش‌های زنجیره صنعت نفت، استفاده از کلیه تکنولوژی‌های روز دنیا امکان‌پذیر بوده و موجب افزایش بهره‌وری عملیات تولید و فرآوری، انتقال، ذخیره‌سازی و مصرف هیدروکربورها می‌گردد. رشد روز افزون تکنولوژی در این صنعت طی سال‌های اخیر، تحولات شگرفی را در عرصه‌های مختلف بالا دستی شامل اکتشاف و تولید و در بخش‌های پایین دستی شامل پالایش، انتقال و پتروشیمی به همراه داشته است. به عنوان مثال، رشد و بهبود تکنولوژی از طریق کاهش هزینه‌ها توانسته هیدروکربورهای بخش مهمی از ذخایر و مخازن نفت و گاز را که تا دهه‌های گذشته از نظر فنی و اقتصادی قابل تولید نبودند، روانه بازار نفت سازد.

با این حال، بروز حوادثی مانند آنچه در خلیج مکزیک رخ داد، نشان می‌دهد هنوز حوزه‌های توسعه تکنولوژی در صنعت نفت به خصوص در بخش بالا دستی، گسترده و دارای پتانسیل‌های سرمایه‌گذاری بسیاری هستند. نگاهی به تبعات مالی این حادثه برای شرکت نفتی بی‌پی می‌تواند بخشی از ابعاد این رخداد و نتایج آن را روشن سازد.

ده‌ها میلیارد دلار خسارت

نشست نفت از سکوی دیپ‌واتر هورایزن، علاوه بر ایجاد تزلزل شدید در اعتبار شرکت بی‌پی در میان غول‌های بزرگ صنعت نفت بین‌المللی، تاکنون هزینه‌ای معادل ۳۲/۲ میلیارد دلار را به این شرکت تحمیل کرده است. وقوع این حادثه، ارزش بازار سهام شرکت مزبور را بیش از ۵۰ درصد کاهش داده و از این طریق، شرکت را در تهدید تملک دارایی‌های آن از سوی رقبای سابقه‌ای مانند اکسان موبیل و شل قرار داده است. همچنین کشورهای مختلف (به خصوص کشورهای نفتی مانند کویت، امارات عربی متحد و لیبی)، تلاش برای تملک بخشی از سهام این شرکت را - در حالی که آفت ارزش



آن در بازار، قیمت سهامش را به پایین‌ترین سطح طی دهه اخیر رسانده است - آغاز کرده‌اند. بی‌پی در تلاش برای پاک‌سازی و مهار نشست نفت، تا اواسط مرداد ماه بیش از ۶/۱ میلیارد دلار هزینه کرده است و این در حالی است که سود خالص بی‌پی در سه ماهه دوم سال ۲۰۰۹ میلادی رقمی معادل ۴/۴ میلیارد دلار بوده است.

در تازه‌ترین گزارش منتشر شده در این خصوص، توافق وزارت دادگستری ایالات متحد با این شرکت، از ایجاد حساسی به ارزش ۲۰ میلیارد دلار برای جبران خسارت آسیب دیدگان از این حادثه حکایت می‌کند.

منابع خبری در اواسط ماه اوت اعلام کردند بی‌پی برای شروع، ۳ میلیارد دلار به این حساب واریز کرده و متعهد شده است که سالانه ۵ میلیارد دلار به این حساب واریز کند؛ ضمن این که در سه ماهه چهارم سال ۲۰۱۰ معادل ۲ میلیارد دلار دیگر به این حساب واریز خواهد شد. این ارقام به پاس‌خگویی حدود ۱۴۵ هزار شکایت انجام شده از شرکت بی‌پی در این زمینه اختصاص خواهند یافت.

نتایج نشست نفت در خلیج مکزیک تنها به اختصاص میلیاردها دلار از سود سهام‌داران بی‌پی به خسارت دیدگان حادثه ختم نمی‌شود، بلکه برخی از طرح‌های در دست مذاکره با طرف‌های تجاری نیز در معرض تهدید قرار گرفته‌اند. از جمله این موارد، مذاکرات بی‌پی با مقامات اداره ملی نفت برزیل برای در اختیار گرفتن تجهیزات حفاری عمیق در آب‌های این کشور است. متعاقب این حادثه، مقامات اداره ملی نفت برزیل اعلام کردند در خصوص توافق ۷ میلیارد دلاری با شرکت بی‌پی در زمینه خرید تجهیزات آب‌های عمیق متعلق به شرکت دوون انرژی، تجدید نظر می‌کنند. مسؤولین صدور مجوز و نظارت بر ایمنی در صنعت نفت برزیل از بازبینی این معامله و عدم تصمیم‌گیری در خصوص

نقل و انتقال مذکور خبر داده‌اند. بر اساس این طرح، قرار بود دارایی‌های شرکت دوون انرژی در میدین نفتی کامپس و کامامو آلمادا برزیل در عمق ۲ هزار و ۷۸۰ متری دریا توسط شرکت بی‌پی خریداری و دو مجوز حفاری در میدان پارانیبا صادر شود.

ناتوانی بی‌پی در مهار نشست نفت، موقعیت سیاسی دولت باراک اوباما را هم با تهدید جدی مواجه کرده و نمایندگان مجلس را به اتخاذ مواضع شدید علیه دولت واداشته است؛ به طوری که پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که این رویداد می‌تواند به برگ برنده‌ای در دست رقبای دولت در انتخابات آتی این کشور تبدیل شود.

از طرفی، شرکای تجاری بی‌پی در چاه ماکاندو (چاه آسیب‌دیده) این شرکت را به شدت مورد سرزنش قرار داده و به علت بی‌کفایتی در کنترل اوضاع از سوی آن، حاضر به پذیرش مسؤلیت و خسارات آن نیستند. مدیر مالی شرکت میتسوبی ژاپن که از شرکای بی‌پی در چاه آسیب‌دیده است، با اعلام این که صورت حساب‌های ارسالی از سوی بی‌پی در این خصوص تا ششم اوت به حدود ۴۸۰ میلیون دلار رسیده تصریح کرد، این شرکت صورت حساب‌ها را بررسی و درباره پرداخت یا عدم پرداخت آنها تصمیم‌گیری خواهد کرد.

مدیر عامل آنادارکو، دیگر شرکتی که در این میدان نفتی با بی‌پی مشارکت دارد هم با اشاره به مسؤلیت بی‌پی در این بخش گفته است: طبق توافق نامه عملیاتی مشترک، هیچ کلام از شرکا مجبور نیستند خسارت‌ها و هزینه‌های ناشی از بی‌مبالاتی شدید یا اشتباهات عمدی شریک متصلی عملیات را بپردازند.

مسائل مذکور در شرایطی اتفاق افتاده‌اند که رابرت دادلی، مدیر عامل جدید بی‌پی - که پس از بروز بحران فوق بر سر کار آمده - تصریح کرده است که با جدیت برای وادار کردن شرکای پروژه چاه ماکاندو به مشارکت در خسارت ۳۲/۲ میلیارد دلاری نشست نفت اقدام خواهد کرد.

درس اصلی این حادثه آن است که بخش مهمی از نفت و گاز تولیدی در سطح بین‌المللی در حال حاضر از محل مخازن دریایی تولید می‌شوند. به عبارت دیگر، نظیر این اتفاق می‌تواند در بسیاری از میدین دریایی نفت و گاز تکرار شود. حوزه فناوری‌های بخش بالا دستی طی سال‌های اخیر شاهد پیشرفت‌های بسیاری بوده است، اما حداقل از دیدگاه اقتصادی ده‌ها میلیارد دلار خسارت وارده به شرکت نفتی بی‌پی، این سؤال را به ذهن متبادر می‌کند که سرمایه‌گذاری در بخش فناوری‌های بالا دستی برای مدیریت بحران‌هایی نظیر آنچه در این منطقه روی داد، چقدر می‌تواند برای شرکت مزبور هزینه در بر داشته باشد؟ ■